जातीपत्रसंयुक्ताः सफलाश्च सकाञ्चनाः।
पुण्याहवेदशब्देन वीणावेणुरवेण च ॥
शब्देन मधुरेणैव सूतमागधवन्दिनाम्।
एवं संस्थाप्य गोविन्दं स्वनुलिप्तं स्वलङ्कृतम् ॥
सुवासं पूजयेत्तन्तु सुमनोभिश्च कुङ्कुमैः।
दीपैर्धूपैर्मनोज्ञैश्च पायसेन तु भूरिणा ॥
नानारत्नप्रदानैश्च होमैः पुण्यैः सदक्षिणैः।
वासोभिर्भूषणैर्ङ्गैर्गोभिरश्वैर्गजैरपि ॥
ब्राह्मणाः पूजनीयाश्च विष्णोराद्याः सुमूर्त्तयः।
विष्णो रात्रौ प्रसुप्तस्य दामोदरगतं यतः ॥
ब्रह्माण्डस्य च तेनासि दामोदर इति स्मृतः।
दामोदर इमां धेनुं गृह्णातु स्वयमेव हि ॥
द्विजरूपेण ते विष्णो प्रकल्प्येषा सनातनी।
इत्येवं पृथिवीदानात् फलं प्राप्नोति मानवः ॥
सुवर्णस्य महाधेनुं दत्त्वा नृपवरोत्तमः।
हत्वा पापान्यशेषाणि शतजन्मान्तराणि वै ॥
वेष्णवं लोकमाप्नोति यावदिन्द्राश्चतुर्दश।
सम्यगत्र व्रते चीर्णे सप्तजन्मानुगं फलम् ॥
ददाति भगवान् विष्णुः कामान् मोक्षं नरेश्वर।
ब्राह्मणान् भोजयेद्भक्त्या भक्ष्यैश्चावचैरपि ॥
ततः प्रदक्षिणं कृत्वा यथाशक्त्या च दक्षिणाम्।
कलसान् द्वादशैवैवं ब्राह्मणेभ्यः प्रदापयेत् ॥
वस्त्रैश्चावेष्टितग्रीवान् हेमगर्भोपशोभितान्।
दधिक्षीरयुतांश्चैव सगुड़ान् नृप भूरिशः।
शक्तिर्यथा तथा दद्यात् भक्तिरेवात्र कारणम् ॥
प्रसङ्गेनापि यो राजन् सुनामद्वादशीं नरः।
करोति पुण्यभागी स यथा दैत्योद्भवो बलिः ॥
एवं यः कुरुते राजन् सुनामद्वादशीं नरः।
राजसूयस्य यज्ञस्य फलं समधिकं भवेत् ॥
सर्व्वदानेषु यत् पुण्यं यच्च पुण्यं तपोवने।
सर्व्वतीर्थेषु यत् पुण्यं तत् पुण्यं समुदाहृतम् ॥
गावो द्वादश दातव्या वस्त्रयुग्मानि काञ्चनम्।
अलाभे चैव गामेकां पात्रं वा स्वर्णसंयुतम् ॥
मासे मासेऽथवाप्येवं चञ्चलं जीवितं यतः।
बहुविघ्ना हि धर्म्मस्य कर्त्तुश्छिद्रं न जायते ॥
एतज्ज्ञात्वा सुमेधावी न तत्र ग्लपयेन्मनः।
न तस्य वित्तलाभोऽस्ति भक्तिग्राह्यो हि केशवः॥
अनेन विधिना यस्तु द्वादशीं प्रतिवत्सरम्।
कृत्वा नरः परं याति विष्णुलोकमनामयम् ॥
सुनामद्वादशी चैव व्रतानामुत्तमा नृप।
आद्या नरैस्तु कर्त्तव्या तोषयद्भिर्जनार्द्दनम् ॥
यश्चैनां कीर्त्तयेत् पुण्यां शृणुयात् द्वादशीं नरः॥
तावुभौ गच्छतः स्वर्गं कर्त्ता विष्णुपुरं व्रजेत्॥"
इति वह्निपुराणे सुनामद्वादशीनामाध्यायः ॥

सुनारः, पुं, (सुष्ठु नालमस्य। नस्य रः।) शनीस्तम्बम्। सर्पाण्डः। कलविङ्कः। इति मेदिनी ॥

सुनालकः, पुं, (सुष्ठु नालमस्य। कप्।) वकपुष्पवृक्षः। इति शब्दचन्द्रिका ॥ सुन्दरनालयुक्ते, त्रि ॥

सुनासिका, स्त्री, (सुष्ठु नासिका यस्याः।) काञ्चनासा। इति राजनिर्घण्टः ॥ (शोभना नासिका।) शोभननासा। तद्युक्ते, त्रि ॥ (यथा, भागवते। ४। २४। ४६।
"पद्मकोषपलाशाक्षं सुन्दरभ्रु सुनासिकम् ॥")

सुनासीरः, पुं, (सुष्ठु नासीरं अग्रगामिसैन्यं यस्य।) इन्द्रः। इत्यमरः। १। १।४४॥ (देवः। यथा, भागवते। ४। ७। ७।
"ततो मौञ्जांसमामन्त्र्य सुनासीरः सहर्षिभिः।
भूयस्तद्देवयजनं समीढ्वंसो ययुः ॥")
सुनाशीरश्च ॥

सुनिर्यासा, स्त्री, (शोभनो निर्य्यासो यस्याः।) जिङ्गिनीवृक्षः। इति भावप्रकाशः ॥

सुनिश्चितः, पुं, (सुष्ठु निश्चितं निश्चयो यस्य।) बुद्धविशेषः। इति त्रिकाण्डशेषः ॥

सुनिश्चितः, त्रि, (सुष्ठु निश्चितः।) सुन्दरनिश्चयविषयीभूतः। इति हलायुधः ॥

सुनिषण्णं, क्ली, (सुष्ठु निषण्णं निद्रा यस्मात्।) सुनिषण्णकशाकम्। इति त्रिकाण्डशेषः ॥ (यथा, सुश्रुते। ६। ४५।
"पटोलशेलुसुनिषण्णयूथिका
वटातिमुक्ताङ्कुरमिन्द्रवारजम्।
हितञ्च शाकं घृतसंस्कृतं सदा
तथैव धात्रीफलदाड़िमान्वितम्॥"
क्वचित् पुंलिङ्गेऽपि दृश्यते। यथा,—
सुनिषण्णो हिमो ग्राही मोहदोषत्रयापहः।
अविदाही लघुः स्वादुः कषायो रूक्षदीपनः।
हृद्यो रुच्यो ज्वरश्वासमेहकुष्ठभ्रमप्रणुत् ॥"
इति भावप्रकाशस्य पूर्व्वखण्डे प्रथमे भागे ॥)

सुनिषण्णकं, क्ली, पुं, (सुनिषण्णमेव। स्वार्थे कन्।) शाकविशेषः। सुषुणी इतिभाषा। तत्पर्य्यायः। वितुन्नम्२। इत्यमरः। २। ४। १४८॥ सुनिषण्णम्३ चुचूः ४। इति त्रिकाण्डशेषः ॥ (यथा,
"शितिवारः शितिवरः स्वस्तिकः सुनिषण्णकः।
श्रीवारकः सूचिपत्रः पर्णकः कुक्कुटः शिखी ॥
चाङ्गेरीसदृशं पत्रं चतुर्दलं इतीरितः।
शाको जलान्विते देशे चतुःपत्रीति चोच्यते ॥"
इति भावप्रकाशस्य पूर्व्वखण्डे प्रथमे भागे ॥)
अस्य गुणाः। यथा,—
"अविदाही त्रिदोषघ्नः संग्राही सुनिषण्णकः।"
इति राजवल्लभः ॥
अन्यत् सितावरशब्दे द्रष्टव्यम् ॥

सुनिष्टप्तः, त्रि, अत्यन्तप्तः। सुपूर्व्वनिरपूर्व्वतपधातोः क्तप्रत्ययेन निष्पन्नः ॥

सुनीतिः, स्त्री, (शोभना नीतिः।) शोभनतनयः। ध्रुवमाता। इति मेदिनी ॥ सा तु उत्तानपादस्य राज्ञोऽप्रियसी पत्नी। यथा, भागवते। ४। ८। ८।
"जाये उत्तानपादस्य सुनीतिः सुरुचिस्तयोः।
सुरुचिः प्रेयसी पत्युर्नेतरा यत्सुतो ध्रुवः॥")
शोभननीतिविशिष्टे, त्रि ॥

सुनीथः, त्रि, (सुष्ठु नयति धर्म्ममिति। सु+नी+"इनिकुषिनीरमिकाशिभ्यः क्थन्।" उणा० २। २। इति क्थन्।) धर्म्मशीलकः। इत्युणादिकोषः ॥ पुं, ब्राह्मणः। इति संक्षिप्तसारोणादिवृत्तिः ॥ (चन्द्रवंशीयालर्कराजपौत्रः। यथा, भागवते। ९। १७। ८।
"अलर्कात् सन्ततिस्तस्मात् सुनीथोऽथ निकेतनः॥")

सुनीलं, क्ली, सुष्ठु नीलम्।) लामज्जकम्। इति राजनिर्घण्टः ॥

सुनीलः, पुं, (अतिशयो नीलः।) दाड़िमः। इति राजनिर्घण्टः ॥ सुन्दरनीलवर्णश्च ॥

सुनीलकः, पुं, (सुनील एव। स्वार्थे कन्।) नीलभृङ्गराजः। नीलासनः। नीलरत्नम्। इति राजनिर्घण्टः ॥

सुनीला, स्त्री, (अतिशयनीला) अतसी। विष्णुक्रान्ता। जरतीलशम्। इति राजनिर्घण्टः॥

सुनु, [नौ] क्ली, जलम्। शोभना नौर्यत्र तत् सुनु जलम्। इति सुग्धबोधटीकायां दुर्गादासः ॥

सुनौः, त्रि, शोभननौकाविशिष्टः। शोभना नौर्यस्य वा इति बहुव्रीहिसमासनिष्पन्नः। शोभननौकायाम्, स्त्री ॥

सुन्दः, पु, वानरविशेषः। यथा,—
"जाम्बुवान् ऋषभः सुन्दो वन्धः शतवलिः पृथुः।
व्यूढानीकाश्च यत्ताश्च हुमानादाय सर्व्वतः॥"
इति वाल्मीकीये रामायणे युद्धकाण्डे ४७सर्गः॥
राक्षसविशेषः। यथा,—
"अथ कालोपमौ युद्धे सुतौ सुन्दोपसुन्दयोः।
यज्ञविघ्नकरौ तौ ते नैव दास्यामि पुत्रकम् ॥"
इति रामायणे बालकाण्डे २० सर्गः ॥
(संह्रादपुत्रः। यथा, हरिवंशे। ३। ७२।
"संह्रादपुत्रौ सुन्दश्च निसुन्दश्चैव तावुभौ ॥"
विष्णुः। इति महाभारतम् ।१३।१४९।९८॥)

सुन्दरं, त्रि, (सुष्ठु उनत्ति आर्द्रीकरोति चित्तमिति। सु+उन्द क्लेदने+अरः। शकन्ध्वादित्वात् साधुः।) मनोहरम्। तत्पर्य्यायः ॥ रुचिरम् २ चारु ३ सुषमम् ४ साधु ५ शोभनम् ६ कान्तम् ७ मनोरमम् ८ रुच्यम् ९ मनोज्ञम् १० मञ्जु ११ मञ्जुलम् १२। इत्यमरः। ३। १। ५१ ॥ मनोहारि १३ सौम्यम् १४ भद्रकम् १५ रमणीयम् १६ रामणीयकम् १७। इति तट्टीका ॥ बन्धूरम् १८ बन्धुरम् १९ पेशलम् २० पेसलम् २१ वामम् २२ रामम् २३ अभिरामम् २४ नन्दितम् २५ सुमनम् २६ ॥ इति शब्दरत्नावली ॥ वल्गु २७ हारि २८ स्वरूपम् २९ अभिरूपम् ३० दिव्यम् ३१। इति जटाधरः ॥

सुन्दरः, पुं, (सु+उन्द+अरः।) कामदेवः ॥ इति कैंचित् ॥ वृक्षविशेषः। सुंदरी इति भाषा ॥ यथा,—
"जम्बुवव्वोलखदिरसिन्धुवाराश्च सुन्दरः।
एषामन्यतमाङ्गारं निर्म्मलाम्बुनि भावयेत् ॥"
इति सुखबोधः।

सुन्दरी, स्त्री, (सुन्दर+गौरादित्वात् ङीष्।) नारीभेदः। इत्यमरः। २। ६। ४ ॥ सुष्ठु उनत्ति